

נבו הוצאה לאור

בתי המשפט

001954/01 א		בית משפט השלום הרצליה	
06/09/2005		תאריך:	
		בפני: כב' השופט צבי דותן	

בעניין:

שמעון ג'רבי

התובע

ע"י ב"כ עוה"ד ל' סגל, א' קציר
נגד

1. רימר אהרוני ושות', משרד עורכי דין

2. פז רימר, עו"ד

הנתבעים

ע"י ב"כ עוה"ד נ' קפשווק

פסק דין

1. בחודש פברואר 1995 נחתם הסכם בין התובע לבין מר גרי צ'צ'יקין, לפיו התחייב התובע כקבלן לבנות שלד של שני קוטגיים ברח' שד"ל בהרצליה. מי שניהל את המו"מ ואף חתם על ההסכם בשמו של מר צ'צ'יקין היה מר משה אליעז. מר אליעז היה זה שטיפל בעבור צ'צ'יקין בכל ענין הבניה מהחל ועד כלה, ותיפקד לכל אורך הדרך כמי שהיה האחראי לביצוע הבנייה באתר, ולמסירת הקוטגיים לצ'צ'יקין כשהם בנויים ושלמים.

2. במהלך הבניה התעוררו טענות שונות בענין איכות הבניה ואי התאמה לתכניות, והצדדים פנו לבוררות בפני עו"ד קיבריק. במהלך ניהול הבוררות מינה עו"ד קיבריק את המהנדס והשמאי אביב גלעד כמומחה מטעם הבורר לצורך בדיקת היקף העבודה שבוצעה והתיקונים הדרושים. חוות הדעת נערכה ע"י אביב גלעד, וע"י צבי אברמוביץ שהוא מהנדס המתמחה בתחום הקונסטרוקציה ואשר אביב גלעד בחר להסתייע בו. לפי חוות הדעת, הסכום הכולל המגיע לתובע עבור העבודה שביצע, לרבות תוספות, ובניכוי עלות תיקון נזקים וליקויים, הוא 89,335 דולר.

3. אחר הדברים האלה הודיע עו"ד קיבריק לשני הצדדים במכתב מיום 24.12.95 כי החליט לפסול עצמו מהמשך ניהול הבוררות, מהנימוקים המפורטים במכתבו. בעקבות הפסקת הבוררות פנה התובע בתביעה לבימ"ש השלום ת"א. התביעה הוגשה נגד צ'צ'יקין ונגד אליעז. סכום התביעה היה 87,323 דולר, והיא התבססה בעיקרו של דבר על חוות הדעת של אביב גלעד, שהוגשה בבוררות. מי שייצג את התובע בתביעתו הוא עו"ד פז רימר, אך למעשה נמסר הטיפול בתביעה לידי עו"ד גיא משיח, שהיה אז עו"ד שכיר במשרדו של עו"ד רימר. את מר אליעז ייצג עו"ד פישלר.

4. בפתח ישיבת ההוכחות התנגד בא כוחו של אליעז להגשת חוות הדעת של אביב גלעד, בנימוק שהיא לא נערכה כדין, הואיל ולא נערכה בהתאם להוראות סעי' 20 ו-24 לפקודת הראיות. מה שהיה חסר בחוות הדעת הוא, בראש ובראשונה, הנוסח המופיע בתוספת לפקודת הראיות, כי המומחה מצהיר שידוע לו שלענין הוראות החוק הפלילי, דין חוות דעתו כדין עדות שבועה שנתן בבית המשפט. כמו כן היו חסרים פרטי השכלתו ופרטי נסיונו של המומחה, שאף הם חלק מנוסח

חוות דעת על פי פקודת הראיות. בית המשפט (כבי השופטת שיצר) החליט כי:
 "ניתן להשמיע את העדות כעדות רגילה לכל דבר, אך לא
 במסגרת חוות דעת מקצועית, שכן לא הוגשה תעודת מומחה
 ערוכה כדין".

בעקבות החלטה זו ביקש ב"כ התובע, עו"ד משיח, כי בית המשפט יאפשר לו להעיד את אביב
 גלעד כעד רגיל, וכך אכן הוחלט. מר גלעד נחקר חקירה ראשית קצרה ע"י עו"ד משיח, וחקירה
 נגדית קצרה עוד יותר ע"י עו"ד פישלר, ובכך נסתיימה עדותו.

5. לאחר ישיבת הוכחות נוספת, ולאחר הגשת סיכומים בכתב, ניתן פסק הדין בתיק. כבי
 השופטת שיצר קיבלה את התביעה נגד אליעז, ודחתה את התביעה נגד צ'צ'יקין. בפסק דינה קבעה כי
 אף אם חוות דעתו של אביב גלעד אינה בגדר חוות דעת מומחה בתיק זה, הרי הוא היה בשטח וראה
 את הנעשה, וחוות דעתו היא הראיה הרצינית היחידה שהוגשה, בכל הנוגע להיקף העבודה
 ואיכותה. בית המשפט אימץ באופן מלא את חוות דעתו של אביב גלעד, אשר קבע כי הסכום המגיע
 לתובע הוא 89,335 דולר. מן הסכום הזה הפחית בית המשפט סך של 10,000 דולר, שעל
 קיזונו היתה הסכמה בין הצדדים, כפיצוי על איחור בביצוע העבודות, וכן סך של 35,310
 דולר, שהתובע הודה כי שולם לו ע"י הנתבעים. בסיכומו של דבר, אם כן, חויב אליעז לשלם לתובע
 סך 44,025 דולר, ובשקלים – סך 136,785 בצירוף מע"מ ובצירוף הוצאות ושכ"ט עו"ד.

6. אליעז הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי, כשטענתו העיקרית היתה שפסק הדין נסמך
 כולו על חוות הדעת של אביב גלעד, אשר לא הוגשה כלל כחוות דעת מומחה, ואשר בית המשפט עצמו
 קבע כי לא הוגשה כדין וכי היא אינה מהווה חוות דעת מומחה בתיק זה. בית המשפט המחוזי
 קיבל את הערעור בקובעו כי טעה בית משפט השלום בכך שסמך את ממצאיו על אותה חוות דעת
 שלא הוגשה ולא נתקבלה כראיה. בית המשפט המחוזי קבע בפסק דינו כי:
 "התנאי לקבילותה של חוות דעת מומחה היא עריכתה בנוסח
 שנקבע, והגשתה בהתאם לתקנות, ומשלא מולאו התנאים כאמור, לא היה
 מקום לקבל מסמך זה כחוות דעת של מומחה וכראיה, כפי שאכן קבע בית המשפט
 בהחלטתו. מכאן שגם אין לסמוך עליו כל ממצא. בהעדר חוות דעת אין לפני
 בית המשפט כל הערכה על השווי הכספי של העבודות שבוצעו ע"י
 המשיב I, ומכאן שהיה מקום לדחות את התביעה".

7. בקשת רשות ערעור שהגיש התובע לבית המשפט העליון נדחתה אף היא. בית המשפט העליון
 ציין כי לא היו בפני בית המשפט ראיות קבילות לבסס עליהן את ממצאיו, ואין כל יסוד לבדיקה
 חוזרת של העניין ע"י מתן רשות לערער בגלגול שלישי.

8. התוצאה הסופית היא אפוא כי תביעתו של התובע נדחתה, הן כנגד אליעז, והן כנגד צ'צ'יקין,
 חרף העובדה שמומחה נייטרלי, שלא מונה ע"י התובע, אלא ע"י הבורר, קבע כי מגיע לו סכום כסף
 נכבד מאת הנתבעים. דחיית התביעה כנגד אליעז, טוען התובע, היתה אך מחמת העובדה שחוות דעת
 המומחה לא הוגשה במתכונת הנדרשת בחוק ובתקנות, ולא מטעם ענייני כלשהו. על כן הגיש התובע
 את תביעתו הנוכחית, הפעם כנגד עורך הדין שייצגו בתיק הקודם, בעילה של רשלנות
 מקצועית. בתביעה נטען בין היתר כי הנתבעים ניסו להגיש חוות דעת מקצועית ללא תעודת מומחה
 ובניגוד לתקסד"א ולפקודת הראיות. לטענתו, בכך שגו הם בסוגיה משפטית פשוטה, וגרמו במישרין
 לכך שעילת תביעה מוצדקת ומבוססת תיכשל אך על יסוד פורמלי טכני. בכתב התביעה הועלו גם פרטי
 רשלנות נוספים, אולם הנקודה העיקרית היא זו שצינתי.

9. הנתבעים בהגנתם טוענים כי התביעה נגד הנתבע I (משרד עורכי הדין) דינה להידחות על
 הסף, הואיל והנתבע I איננו אישיות משפטית. לגופו של ענין טוענים הם כי פעלו כדין
 ובמקצועיות הראויה, וכי בית משפט השלום הסתמך כדין על חוות הדעת של אביב גלעד. עוד הם
 טוענים, כי אף לו הוגשה ונתקבלה חוות הדעת כדין, גם אז, לאור הראיות שהיו בידי אליעז, תביעת

התובע היתה נדחית, ועל כן, לא נגרם לו כל נזק.

שאלת הרשלנות

10. אני סבור כי לא יכול להיות ספק באשר לרשלנותו של הנתבע – באמצעות עובדו, עו"ד משיח – בכך שלא פעל להגיש את חוות דעת אביב גלעד באופן שתוכל להתקבל כראיה קבילה בבית המשפט. יתר על כן, גם לאחר שכבי השופטת שיצר החליטה לא לקבל את חוות הדעת, עדיין יכול היה הנתבע לתקן את המעוות בדרכים שונות: לבקש דחיית מועד הדיון על מנת להגיש את התוספת הנדרשת לחוות הדעת, בישיבה הבאה; להגיש את התוספת באמצעות המומחה השני, צבי אברמוביץ, שטרם העיד באותו שלב; לבקש להגיש חוות דעת כדין בשלב הערעור בבית המשפט המחוזי; לבקש מבית המשפט המחוזי כי יחזיר את התיק לשמיעה חוזרת בבית משפט השלום. לחילופין ניתן היה "למלא בתוכן" את תצהיר עדותו הראשית של התובע, באופן שבית המשפט יוכל לסמוך ממצאיו, בהעדר חוות דעת מומחה, על תצהיר התובע. דבר מכל אלה לא נעשה, והסוף – ידוע.

11. טענתו היחידה של ב"כ הנתבע בסיכומיו בענין זה היא, כי הנתבע הפעיל שיקול דעת מקצועי, אשר הוכח כנכון, והא ראייה, שהתביעה נתקבלה בבית משפט השלום. העובדה שבית המשפט המחוזי הפך את הקערה על פיה, אינה הופכת לטענתו את שיקול דעתו לרשלנות.

אינני מקבל טענה זו. העובדה שהתביעה נתקבלה בבית משפט השלום היא כמובן רק מחצית התמונה. התמונה המלאה היא, שהתביעה בסופו של דבר נדחתה. והיא נדחתה לא בשל כך שאינה מוצדקת או מבוססת, אלא בשל כך שעורך הדין שייצג את התובע לא עמד בחובה הבסיסית המוטלת עליו על פי החוק והתקנות בענין דרך הגשתה של חוות דעת מומחה לבית המשפט. כיצד ניתן לטעון ברצינות כי אין בכך רשלנות? ויודגש כי לא היה כל קושי להשיג את המומחה, מר אביב גלעד, ויתירה מזו, הנתבע אף עשה כן, והחתים אותו, מספר ימים לפני ישיבת ההוכחות, על תצהיר עדות ראשית, אך משום מה נמנע מלהחתימו, באותה הזדמנות, על חוות דעת ערוכה כדין ובמתכונת הנדרשת על פי פקודת הראיות. וכן יצוין, כי מר גלעד לא דרש כל תוספת כספית שהיא עבור הוספת התוספת הנדרשת לחוות הדעת. אין גם כל בסיס לטענה כי התובע לא שיתף פעולה עם הנתבע, טענה שבצדק זנח אותה ב"כ הנתבע בסיכומיו, ואוסיף כי אף לו היה חוסר שיתוף פעולה, לא היה בכך כדי לגרוע מחובתו של עו"ד לדאוג לכך שחוות הדעת תיערך באופן שתהא קבילה בית המשפט.

לא מצאתי לנכון להאריך בשאלת הרשלנות עצמה, הואיל ולדעתי הדברים בתיק זה ברורים ומדברים בעד עצמם.

12. התובע מייחס לנתבע רשלנות נוספת בכך, שאחרי מתן פסק הדין בבית משפט השלום, פנה אליו אליעז, והציע לשלם את החוב הפסוק בששה תשלומים, אולם הנתבע דחה הצעתו זו, אף מבלי ליידע כלל את התובע, ועקב כך, הגיש אליעז ערעור, ובערעור נשמטו מידי התובע פירות זכיותו בבית משפט השלום.

טענה זו אני דוחה, הואיל ואיננה נכונה עובדתית. גם אם בתחילה דחה הנתבע את הצעתו של אליעז לשלם, הרי לאחר מכן הסכים להצעתו לשלם את החוב הפסוק בששה תשלומים (ראה במוצג ת/13 את מכתב עו"ד פישלר מיום 10.1.99, ומכתב הנתבע מיום 19.1.99, אליו צורף נוסח הסדר הפשרה, שנוסח ע"י הנתבע, לתשלום החוב בששה תשלומים), מה שלא מנע הגשת ערעור ע"י אליעז, ביום 24.1.99.

דיון בטענה כי אף לו נתקבלה חוות הדעת, היתה התביעה נדחית, ועל כן לא נגרם לתובע כל

נזק

13. עיקר טענתו של הנתבע היא, כי גם לו נערכה חוות הדעת כדין והתקבלה כראיה קבילה, גם אז, היתה התביעה נדחית. זאת משום, שלטענתו, בדיקת המסמכים והקבלות בדבר הסכומים ששולמו לתובע או לעובדים מטעמו, והקבלות בדבר בטון וציוד שסופק לתובע לצורך ביצוע העבודות באתר, מעלה כי סך כל הסכומים ששולמו לתובע ע"י אליעז עולים על הסכום המגיע לו לפי חוות הדעת.

14. כאן עלי להבהיר ענין נוסף שעלה הן בפסה"ד של בימ"ש השלום, והן בערעור: התובע טען כי סה"כ הסכומים ששולמו לו ע"י אליעזר הסתכמו ב-35,310 דולר. אליעזר, לעומת זאת, טען כי סה"כ הסכומים ששילם לתובע או למי מטעמו הסתכמו ב-56,165 דולר, ובנוסף, רכש בעבור התובע בטון וחומרי בניה בסך של 23,318 דולר, סכום שגם אותו יש להפחית משכרו של התובע. להוכחת טענתו ביקש בא כוחו של אליעזר, בבית משפט השלום, להציג הקבלות והמסמכים המוכיחים את התשלומים, אולם ב"כ הנתבע עו"ד משיח התנגד להגשת מסמכים שאינם המקור, התנגדותו התקבלה, ובית המשפט התיר להגיש רק את המקור של הקבלות. המקור של הקבלות והמסמכים לא הוגש. לפיכך קבעה כב' השופטת שיצר בפסק הדין, כי בהעדר ראיה לביצוע תשלומים בסכום הנטען ע"י אליעזר, ובהעדר ראיות לגבי עלות חומרי הבניה, אין לקבל את טענת אליעזר בדבר גובה הסכומים כנקוב לעיל, ונקבע כי הסכום ששולם לתובע הוא רק הסכום שהוא מודה בו, היינו, 35,310 דולר.

15. בערעור בבית המשפט המחוזי נקבע כי בית משפט השלום טעה בענין זה וכי "צריך היה לאפשר לצדדים האחרים וביניהם המערער (אליעזר) להביא את ראיותיהם לענין היקף הסכומים ששולמו, כמו גם את עלות החומרים שסופקו".

טוען אפוא ב"כ הנתבע כי גם לו היתה מוגשת ומתקבלת חוות דעת המומחה גלעד כדת וכדין, לא היה בכך סוף פסוק, שכן, בית המשפט צריך היה (כפי שנקבע ע"י בית המשפט המחוזי) לאפשר לאליעזר להגיש את הקבלות והמסמכים האחרים, להוכחת הסכומים ששולמו לתובע, והמסמכים הללו מוכיחים, כי סה"כ הסכומים ששולמו לתובע עולים על הסכום המגיע לו על פי חוות דעת גלעד, שעליו הוא סומך את תביעתו, ועל כן, לא נותר כל חוב לתובע, אפילו לשיטתו.

16. לצורך כך הגיש ב"כ הנתבע את כל הקבלות בדבר רכישת בטון וחמרי בניה (סומנו מ/12), ואת כל הקבלות והמסמכים המוכיחים תשלומים לתובע או למי מטעמו (סומנו מ/13). ב"כ התובע התנגד להגשת המסמכים הללו, ונתתי החלטה (פרו', עמ' 16) כי הקבלות תוגשנה באמצעות עורכן, או באמצעות מקבלן.

כשעלה אליעזר על דוכן העדים, שוב התעוררה מחלוקת ביחס להגשת המסמכים באמצעותו, ונתתי החלטה (פרו', עמ' 35) כי ב"כ הנתבע יעשה מאמץ לאתר את המקור של הקבלות, ואם לא ימצא המקור, יהיה רשאי להגיש טיעונו לענין קבלת תצלומי הקבלות כראיה. ב"כ התובע טוען כי הקבלות המקוריות לא הוגשו, וכי ב"כ הנתבע גם נמנע מלהגיש, בהתאם להחלטתי הנ"ל, את טיעונו בשאלה מדוע ראוי לקבל כראיה את תצלומי הקבלות. לגופו של ענין, טוען הוא, אין לקבל את המסמכים, שאינם מסמכים מקוריים, כראיה, ממש כשם שלא נתקבלו כראיה בבית משפט השלום (כב' השופטת שיצר).

17. אינני מקבל את טענת התובע בענין זה. לענין ההחלטה שנתתי כי ב"כ הנתבע יגיש טיעונו ביחס לקבלת תצלומי הקבלות כראיה, לא קצבתי מועד להגשת טיעונים אלה, ומבחינתי, הגשת הטענות הללו במסגרת הסיכומים ממלאת אחר ההחלטה שנתתי. לגופו של ענין, בית המשפט המחוזי קבע שצריך היה לאפשר הגשת המסמכים הללו כראיה, ובכך שלל את החלטת בימ"ש השלום, שלא התיר הגשת מסמכים, שאינם מסמכי מקור, וברור אפוא, על פי הכרעת בית המשפט המחוזי (שאושרה ע"י ביהמ"ש העליון), כי המסמכים הללו קבילים לכל דבר וענין. שנית, מסמך יכול שיהא מוגש כראיה באמצעות אדם שחיבר את המסמך, שחתם עליו, שקיבל אותו, או שהחזיקו תחת משמרתו (א' הרנון, דיני ראיות, חלק ראשון, עמ' 144). בהתאם לכך קבעתי, כי הקבלות תוגשנה באמצעות עורכן או באמצעות מקבלן, וכך הן אכן הוגשו. ושלישית, בוודאי שאין לקבל הטענה כי המסמכים בלתי קבילים, אחר שב"כ התובע בחר לחקור את אליעזר חקירה ממושכת ודקדקנית ביחס למסמכים הללו.

18. טוען ב"כ התובע: אליעזר לא זכר, עוד במשפט הראשון, כמה סה"כ שילם לתובע, וכמוכן שלא זכר זאת גם במשפט הנוכחי, ואם כך, כיצד ניתן להתבסס על עדותו לענין גובה הסכומים

שלטענתו שולמו? והתשובה על כך היא, כמובן, שגם אליעז במשפט הראשון, וגם הנתבע בתיק הנוכחי, אינם מתבססים על הזכרון של מאן דהוא, אלא על קבלות וחשבוניות רשמיות של חברת ב.ר. בטון וגופים אחרים, כמו גם על קבלות ואישורים בחתימת יד התובע או קבלן המשנה שלו.

בחינת הקבלות והמסמכים האחרים

19. ועתה - למסמכים.

המסמכים נ/12 הם, כאמור, הקבלות והחשבוניות מחברת ב.ר. בטון וחברות אחרות. הם מסתכמים בסך כולל של 69,955, אשר (לפי שער יציג של 3 לדולר, שהיה השער אז), מהווים, אכן, סך של 23,318 דולר, כטענת אליעז.

המסמכים נ/13 הם הקבלות והאישורים המוכיחים תשלומים ע"י אליעז לתובע או לקבלן המשנה של התובע, פרוספר אברג'יל. יודגש, כי הסכום הכולל של המסמכים הללו מסתכם בסך של 46,165 דולר, ולא 56,165 דולר, כנטען ע"י אליעז לאורך כל הדרך.

20. טענתו העיקרית של התובע ביחס לקבלות הללו היא שאליעז "שיתף" אותו בבניה אחרת שבנה, ואשר אינה קשורה לתובע כלל, היינו, אליעז רכש את הבטון וחומרי הבניה מ.ב.ר. בטון ומחברות אחרות, אולם עשה שימוש בחלק מן החומרים לצורך בניה שבנה הוא במקום אחר, ברח' דוד המלך בהרצליה פיתוח, ומבקש לחייב את התובע בסכומים אלה, שאינם שייכים אליו.

המסמכים נ/12

21. אעבור אפוא על הקבלות והמסמכים נ/12 ואבחן את השאלה האם הוכיח הנתבע את טענתו כי כל המסמכים הללו הם בגין בטון וחומרי בניה אשר אליעז רכש לצורך הבניה נשוא תובענה זו, קרי, הבניה שבנה התובע עבור צ'צ'קין.

ביחס למסמכים נ/12 א', ב', ה', ו', ז' - נראה על פניהם כי הם אכן שייכים לבניה נשוא תובענה זו ולא לבניה אחרת. כל המסמכים הללו הוצאו על שם אליעז ועל שם צ'צ'קין, וכן צוין כי אתר הבניה הוא בהרצליה. אשר לטענת התובע כי חלק מן הקבלות מתייחסות לרכישת בטון עבור בנין אחר, העיד אליעז "שהזמנים לא תואמים בין הקבלות לבין הבנין האחר. הבנין האחר זה אני (בנית) לשני הבנים שלי בתים, ואחרי שראיתי שאני לא מסתדר עם היהודי הזה, הכוונה לגירבי, אז התחלתי בבנין ההוא" (פרו', עמ' 35, ש' 7 - 10). גם המהנדס, ברוך שניר, העיד, במשפט שנתקיים בפני כב' השופטת שיצר (שם, פרו' עמ' 10, ש' 11-12) כי "ברחוב דוד המלך תכנתי עבורו אחרי הענין הזה".

אל מול העדויות הללו ישנה עדותו של התובע, הטוען כי אליעז "הלביש עליו" הוצאות שלא קשורות לבנין נשוא התביעה (ברחוב שד"ל בהרצליה), ואף טוען "תראה לי את הקבלות שאצלך ואני אוכיח לך איזה קבלות לא קשורות לבנין הזה... אני יכול להוכיח לך שאליעז הלביש עלי חשבונות שלא קשורים לבנין הזה" (עמ' 15 ש' 14-17). בפועל מתברר שהתובע איננו יכול להוכיח, ואין בידו כל הוכחה, לטענתו זו. הוא לא ניהל רישום על כמויות הבטון שהוזמנו (עמ' 17 ש' 5-8), ואין לו מושג איזה בטון שימש לבניה נשוא תיק זה, ואיזה בטון (אם בכלל) שימש, כטענתו, לבניה במקום אחר: "אני לא יכול לדעת מתוך הקבלות של ב.ר. בטון שאתה מראה לי איזה משאית הגיעה לשד"ל ואיזה לאתר אחרי" (עמ' 16 ש' 4-5). "אני לא יכול להצביע בקבלות ולאמר מה כן ומה לא שייך לשד"ל" (עמ' 16 ש' 21).

נוכח האמור לעיל דעתי היא כי הנתבע הוכיח את טענתו שהקבלות הללו הן בגין בטון ששימש לבניית הבית שבנה התובע ברח' שד"ל, עבור צ'צ'קין.

22. **מסמכים נ/12 ג', ד', ח' - שונים פני הדברים ביחס לאלה.** נ/12 ד' היא חשבונית מס ש.ב.ר. בטון הוציאה ל"מרכז לחומרי בנין הרצליה" מרח' הדר 3 הרצליה, ורק אח"כ תוקנה בכתב יד, ונרשם: אליעז צ'צ'קין. אליעז אישר בעדותו כי אין לו כל קשר לכתובת רח' הדר 3 הרצליה (עמ' 41 ש' 1-3). יתר על כן, בחשבונית צוין (ולא תוקן), כי אתר הבניה הוא בגוש דן, ומספרו 15791, שהוא אתר אחר, שאיננו אתר הבניה נשוא תיק זה (האתר נשוא תיק זה מספרו אצל ב.ר. בטון הוא 15851, ראה

- בחשבוניות). כך גם 12/ח' הוצאה לא ע"ש אליעז (או צ'צ'יקין, או ג'רבי) אלא ע"ש "מרכז חומרי בנין". וגם בה אתר הבניה הוא אתר אחר (בהרצליה אמנם), שמספרו 15371. לרכישת לא שוכנעתי כי הנתבע הרים הנטל המוטל עליו להוכיח כי הקבלות הללו נוגעות בטון בגין הבניה נשוא תיק זה.
23. יחד עם זאת, אם אקח את סה"כ הסכומים ששולמו לבר. בטון (ש29,229), ואפחית מהם את הסכומים נשוא החשבוניות 12/ג', ד', ח' (ש9,293), כי אז הסכום המתקבל הוא ש25,936. אולם לא יתכן להכיר בסכום זה בלבד, שהרי התובע במכתבו לבורר ת/20 הכיר בסכום גבוה יותר ששולם לבר. בטון בעבור הפרויקט נשוא דיונו. התובע הכיר בסך של ש28,502, והוא נתפס על הודאתו, וזהו אפוא הסכום שאני קובע.
- (הערה: ת/20 מצוי בתוך תיק מוצגי התובע, כחלק ממוצג ת/2).
24. מסמכים 12/ט', 12/ג' – מסמכים אלה סומנו גם כמוצגים 3/ג', 4/ג', והתובע אישר מפורשות בעדותו כי קבלות אלה אכן שייכות לבניה ברחוב שד"ל (עמ' 15 ש' 19 – 20).
25. 12/י', 12/י"א – 12/י' סומנה גם כמוצג 5/ג', ולגביה טען התובע כי חלק סופק לאתר בשד"ל, וחלק אליעז לקח לאתר אחר. כך, למשל, לדבריו, החיוב עבור ג'קסו בוש לא שייך לאתר בשד"ל, כפי שגם צויין במכתבו לבורר ת/20 (עמ' 15 ש' 21-23). באותו מכתב ת/20 מצוין התובע פריטים נוספים הכלולים בחשבונית זו "וכל מיני דברים שלא ראינו אותם בשטח". נראה לי כי בענין זה הוכח איזה חלק מהחשבונית שייך לבניה ברח' שד"ל, ואיזה לא שייך לבניה זו, שכן, על גבי החשבונית כתב אליעז בכתב ידו "צ'צ'יקין ג'רבי", וזאת תוך סימון ארבעה פריטים בלבד שכיתוב זה מתייחס אליהם, ואשר מסתכמים ביחד בסך של ש5,200. אליעז העיד כי כיתוב זה נעשה על ידו בזמנו, שעה שישב עם עו"ד פישלר וכתב על כל מסמך ומסמך למה הוא מתייחס (עמ' 40, ש' 24 – 26). וכדבריו: "אני סימנתי במפורש על המסמך את הדברים שהיו שייכים לצ'צ'יקין" (עמ' 40, ש' 10). אני למד מכך שהדברים שאינם מסומנים במסמך כשייכים לצ'צ'יקין – אינם שייכים לו, ואינני מקבל את עדותו של אליעז, ככל שניסה לטעון אחרת בנקודה זו (עמ' 40 ש' 11 – 17).
- ביחס לחשבונית 12/י"א לא התייחס אליה התובע במכתבו ת/20 ולא העלה טענה כי החשבונית כוללת דברים שאינם שייכים לבניה נשוא תיק זה.
- סיכומו של דבר, סכום שתי החשבוניות הללו, אשר שייך לפרויקט הבניה נשוא דיונו, הוא ש6,203.
26. מסמך 12/י"ב – התובע במכתבו ת/20 מאשר את החשבונית 11666, שסכומה ש1,512.81, אולם אינו מתייחס ואינו מכחיש את החשבונית השניה, שמספרה 11655, וסכומה ש1,812, ועל כן יש לראות גם חשבונית זו כמוכחת וכשייכת לבניה נשוא תיק זה.
27. מסמך 12/י"ד – מסמך זה מוכחש ע"י התובע מכל וכל (ראה ת/20) והנתבע לא הרים הנטל המוטל עליו להוכיח כי קבלה זו נוגעת לרכישת מוצרי בניה אשר שייכים לבניה נשוא תיק זה.
- המסמכים 13/ג'
28. להלן אבחן את השאלה האם הוכיח הנתבע את טענתו כי כל המסמכים 13/ג' שייכים לבניה נשוא תיק זה, ולא לבניה שבנה אליעז במקום אחר.
- מסמכים 13/א', ב', ג' ח' – התובע מאשר כל הסכומים הללו כשייכים לבניה נשוא דיונו, ראה במכתבו ת/20.
29. מסמכים 13/ד', 13/ט' – אינני רואה כל סיבה שלא להכיר במסמכים אלה, שנכתבו ע"י אליעז, ונחתמו ע"י קבלן המשנה של התובע, פרוספר, ובהם אישור מפורש בדבר סכומים שאליעז שילם לפרוספר על חשבון עבודת הבניה ברחוב שד"ל (ראה פר' עמ' 42 ש' 7 – 13).

יש לציין כי במוצג נ/13 די ישנן שתי חתימות, חתימה אחת – של פרוספר, המאשר קבלת שלשה סכומים הנקובים שם, וחתימה שניה – המאשרת קבלת סך נוסף של ₪10,000 במועד מאוחר יותר, ומר אליעז העיד כי יכול להיות שזו חתימתו של פרוספר, אולם אינו בטוח בכך (עמ' 42, שי 13–21). אני סבור, אף על פי כן, כי זוהי אכן חתימתו של פרוספר. כידוע, בית המשפט רשאי להשוות כתבי יד או חתימות בכוחות עצמו, ואינו חייב להיזקק לגרפולוג לצורך כך (ר"ע 530/82 עטר נ' מדינת ישראל פד"י ל"ח(2)337, בעמ' 344, ע"א 5293/90 בנה"פ נ' שאול רחמים פד"י מ"ז(3)240, בעמ' 263).

במקרה שבפניי סבורני, על יסוד השוואה לחתימותיו של פרוספר במסמכים נ/15, נ/13 ד', נ/13 ה', נ/13 ט', כי החתימה השניה במסמך נ/13 ד' אף היא חתימתו של פרוספר, ומכאן שיש להכיר גם בסך הנ"ל של ₪10,000 כסכום ששולם לפרוספר ע"י אליעז על חשבון הבניה נשוא תיק זה.

30. מסמך נ/13 ה' – במסמך זה מאשר פרוספר בחתימתו כי קיבל "עבור שד"ל" סכומים של \$2,000, \$1,000 ו-₪2,000 (עמ' 42 שי 22-23). ואעיר כי התובע מודה בסכום הנ"ל של ₪2,000 (ראה ת/20, הסך ₪2,000 הוא ה-667\$ הנקוב שם). במסמך נקובים שני סכומים נוספים, \$1,500 ו-₪100, שאליעז טוען כי שילם לפרוספר, אלא שבצד הסכומים האלה אין חתימה של פרוספר (עמ' 42 שי 24), ואין, לכן, כל ראיה לתשלום, לבד מעדותו של אליעז, אשר אין די בה. הנטל על הנתבע להוכיח את התשלומים שאליעז שילם, לטענתו, לתובע או לקבלן המשנה שלו. מסמך או תוספת למסמך שאליעז כתב בינו לבין עצמו, מבלי להחתים את המקבל, אינו מהווה ראיה לתשלום.

31. מסמך נ/13 ז' – מסמך זה הוא הוראה בכתב של התובע, בחתימת התובע, ואינני רואה כל סיבה שלא להכיר בתשלום הסכום הנקוב במסמך זה.

32. מסמך נ/13 ח' – אליעז הודה בסופו של דבר, הגם שהיה קשה משום מה "לחלץ" זאת ממנו, כי הוא החתום על מסמך זה, או, במלים אחרות, כי הוא אישר לעצמו כי שילם סך ₪3,500 עבור עצים (פרו' עמ' 42 שי 1–3). ברור שזו אינה ראיה לתשלום. כראיה לתשלום צריך היה המסמך לשאת את חתימת מקבל התשלום, ולא את חתימת המשלם. אין להכיר, אפוא, בסכום זה.

33. סיכום סך כל הסכומים, על פי נ/12, שהכרתי בהם כסכומים שאכן משקפים בטון וחומרי בניה שנרכשו בקשר לבניה של התובע ברחוב שד"ל הוא ₪50,912, ובדולרים, לפי שער הדולר דאז (₪3 = \$1), - סך 16,970 דולר.

אעיר, כי נ/12 הן חשבוניות מס, ועל כן חישבתי לפי הסכומים לפני מע"מ. לעומת זאת, הינם פתקים בכתב יד, ואין בפניי כל ראיה כי הוצאו חשבוניות מס בגין הסכומים הללו. על כן אינני מפחית מע"מ מסכומים אלה.

סיכום סך כל הסכומים, על פי נ/13, שהכרתי בהם כסכומים שאכן משקפים תשלומים לתובע או לקבלן המשנה שלו בקשר לבניה של התובע ברחוב שד"ל הוא 43,465 דולר.

34. משמעות האמור לעיל היא, כי אינני מקבל הטענה שגם אילו הוגשה ונתקבלה חוות דעת המומחה אביב גלעד, גם אז היתה התביעה נדחית, אולם אני מקבל, שבמקרה הזה, ולאחר בחינת המסמכים והקבלות שעל פי קביעת בית המשפט המחוזי צריך היה לקבלם כראיה, היה ניתן פסק דין בסכום נמוך מכפי שניתן. להלן חישוב סכום פסק הדין:

89,335\$	הסכום המגיע לתובע לפי חוות הדעת -
(10,000\$)	בניכוי סכום מוסכם בגין איחור בביצוע העבודה
(43,465\$)	בניכוי הסכומים ששולמו לתובע או לקבלן המשנה שלו
(16,970\$)	בניכוי תשלומים עבור בטון וחומרי בניה -

סה"כ 18,900\$

ובשקלים לפי השער ביום הגשת התביעה (הקודמת) – ₪58,722, בצירוף מע"מ, ובצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום 9.8.95 ועד התשלום בפועל.

חיובי הוצאות ונזקים נוספים שנגרמו לתובע

35. בנוסף לאמור לעיל, מבקש התובע כי הנתבע יפצהו בגין שורה של הוצאות וסכומים שונים ששילם כפועל יוצא מדחיית התביעה בגלל מחדלו ורשלנותו של הנתבע. התובע פירט את תביעותיו אלה פרט היטב בתצהירו, אולם לא נשאל על כך כלל בחקירתו, הנתבע גם לא הביא כל ראיות מטעמו בעניינים אלה, וגם אינו מתייחס אליהם בסיכומיו (מלבד נושא אחד) כלל ועיקר. אפרט עניינים אלה להלן, אחד לאחד.
36. בית המשפט המחוזי חייב את התובע לשלם לאליעז הוצאות ושכ"ט עו"ד בשתי הערכאות בסך של ₪25,000 בצירוף מע"מ. מחוסר יכולת כספית לא שולם סכום זה, נפתחו נגד התובע הליכי הוצל"פ, ובסופו של דבר שילם התובע לאליעז (לידי עו"ד פישלר), סך כולל של ₪53,000, הכל כמפורט במוצגים ת/14, ת/15. לולא מחדלו של הנתבע, לא היתה התביעה נגד אליעז נדחית, ואזי התובע לא היה מחויב לשלם לאליעז הוצאות ושכ"ט עו"ד. התובע זכאי להשבת מלוא הסכומים הללו מהנתבע. כאמור, הנתבע בסיכומיו אינו טוען אחרת, ואינו מתייחס לכך.
37. בית משפט השלום, בקבלו את התביעה, חייב את אליעז בתשלום שכ"ט עו"ד בסך ₪15,000 בצירוף מע"מ. אליעז שילם סכום זה לנתבע, אולם הנתבע לא העבירו לתובע. כידוע, שכ"ט עו"ד שייך ללקוח, ולא לעורך הדין (אלא אם הוסכם אחרת, ובמקרה דנן לא הוסכם אחרת, ר' הסכם שכ"ט, מוצג ת/3). גם לענין זה אין כל התייחסות לא בראיות מטעם הנתבע ולא בסיכומיו. על הנתבע לשלם לתובע את סכום שכ"ט עו"ד הנ"ל.
38. התובע שילם לנתבע שכ"ט עו"ד עבור ייצוגו בבית משפט השלום. במהלך השנים 1996 – 1997 שולמו לנתבע סכומי שכ"ט עו"ד בסך ₪35,520 כולל מע"מ (כך לפי אישור בכתב יד המופיע בתחתית קבלה/חשבונית 1815).
18. בנוסף, שילם התובע שכ"ט עו"ד בסכום נוסף של ₪23,400 ש"ח (כולל מע"מ) (ראה מוצג ת/ אינני הנתבע טוען כי סכומי שכ"ט עו"ד ששילם התובע נמוכים מאלה שציינתי, אולם רואה צורך לבחון ענין זה לעומקו, לאור מסקנתי להלן כי בכל מקרה אין מגיעה לתובע השבה של שכ"ט עו"ד ששילם לנתבע.
- התובע טוען כי בנסיבות החריגות שבתיק זה, יש לקבוע כי לא ניתנה כל תמורה בגין שכה"ט ששולם, ולחורות על השבתו במלואו, ולחלופין – השבה חלקית לפי שיקול דעת בית המשפט. ואילו הנתבע טוען כי טיפל בענינו של התובע ושכה"ט מגיע לו כדין, גם אם התובע אינו מרוצה מתוצאות הטיפול. וכן הוא טוען כי אם תביעת התובע תתקבל, הרי השבת שכה"ט מהווה מעין פיצוי כפול לתובע.
- אני מקבל את טענת הנתבע בדבר פיצוי כפול. אמת, שכה"ט ששולם לנתבע ירד לטמיון במובן זה שהתביעה נדחתה בפסק דין סופי וחלוט, וזאת בשל מחדל מקצועי של הנתבע. אלא שעל הנזק הזה פוצה התובע פיצוי מלא, בכך שפסקתי לטובתו את מלוא הסכום שהיה זוכה בו בתביעתו, אלמלא אותו מחדל. אם איעתר לבקשת התובע להשבת שכה"ט, המשמעות היא, שהתובע גם קיבל פיצוי מלא על נזקו (היינו, נפסק לו מלוא הסכום המגיע לו בגין עבודת הבניה שביצע), וגם לא שילם שכ"ט עו"ד לנתבע בגין עבודתו וטירחתו. זהו אכן פיצוי כפול, שאינו מעוגן בדיון, ואינו צודק. מטרת התובענה שבפניי היא לפצות את התובע על נזקו, אך לא מעבר לכך, ובוודאי לא "להעניש" את הנתבע.
- מאותו טעם אינני נעתר גם לדרישת התובע לחייב את הנתבע בהשבת שכ"ט עו"ד ששולם לו עבור הייצוג בערעור בבית המשפט המחוזי.
- גם הדרישה החלופית בענין שכ"ט עו"ד היא בגדר פיצוי כפול: טוען התובע כי אילו נתקבלה תביעתו (כפי שצריך היה לקרות, לולא אירע מה שאירע), כי אז בוודאות היה בית המשפט פוסק לזכותו הוצאות ושכ"ט עו"ד, באופן שהיה משפה אותו כדי סכומי שכה"ט ששילם לעורך דינו, הנתבע. על כן הוא מבקש לחייב את הנתבע בהשבת שכה"ט ששולם לו, או לפחות השבה חלקית, לפי שיקול דעת בית המשפט. הדרישה להשבה חלקית של שכ"ט מטעם זה היא, באופן עקרוני, מוצדקת, אלא שבמקרה שבפניי, אכן נפסקו לטובת התובע הוצאות ושכ"ט עו"ד בבית משפט השלום, ואליעז אף שילם

אותם בפועל, ולעיל (פיסקה 37) אף חייבתי את הנתבע להעביר סכום זה, ששולם לו ע"י אליעז, לידי התובע. על כן, אין מקום להיעתר לדרישה החלופית, באשר הדבר יהווה פיצוי כפול.

39. התובע שילם למשרד עו"ד אחר סך של 5,000 ₪ בצירוף מע"מ עבור הגשת בר"ע לבית המשפט העליון.

כאן אין מדובר בהשבת סכום ששילם לנתבע עבור עבודתו וטירחתו, כי אם בפיצוי על סכום שהתובע נשא בו, ואשר לא היה נושא בו לולא מחדלו ורשלנותו של הנתבע (שכן אז התביעה היתה מתקבלת). אין כל התייחסות לענין זה בראיות מטעם הנתבע או בסיכומיו. הנתבע יחויב לפצות את התובע כדי סכום זה במלואו.

40. התובע שילם אגרה עבור התביעה בבית משפט השלום. מאחר שאך מחמת מחדלו של הנתבע נדחתה התביעה, הרי שתשלום האגרה היה לכאורה לשווא, והתובע דורש לחייב את הנתבע לפצותו בגין סכומי האגרה ששילם. אינני מקבל דרישה זו, מאותו טעם של פיצוי כפול. מיותר לציין כי הנתבע יחויב בתשלום מלוא הוצאות המשפט – כולל האגרה – בתובענה שבפניי. אם איעתר לדרישה לפצותו בגין האגרה ששילם ב"גלגול הקודם", המשמעות תהיה, שבסופו של יום, זכה התובע בהליך המשפטי, קיבל פסק דין גבי מלוא הסכום המגיע לו בגין הבניה שבנה, ולא שילם כל אגרה לבית המשפט, תוצאה שאינה מעוגנת בדין, ואינה צודקת. כפי שכבר ציינתי, עלי לפצות את התובע כדי מלוא נזקיו, אך לא "לענוש" את הנתבע.

41. התובע שילם למומחה אביב גלעד את שכרו עבור חוות דעת מומחה. אילו נתקבלה התביעה בבית משפט השלום (כפי שצריך היה לקרות, לולא מחדלו של הנתבע), או אז היה אליעז מחויב לשפות את התובע כדי מלוא הוצאות המשפט שנשא בהן, לרבות הסכום ששילם למומחה. בשל תוצאת ההליך, לא זכה הנתבע בשיפוי על הוצאותיו, ועל הנתבע לפצותו בסכום זה.

42. לבסוף מבקש התובע לפסוק לו פיצויים בגין הסבל ועגמת הנפש שנגרמו לו בפרשה עגומה זו. התובע מתאר בתצהירו כי שני מומחים נייטרליים קבעו כי הינו זכאי לתשלום של עשרות אלפי דולרים בעבור עבודות הבניה שביצע. והנה, לא רק שלא קיבל סכום זה, אלא תביעתו המוצדקת נדחתה בפסק דין חלוט וסופי, והוא אף חויב בהוצאות ושילם סכומים נכבדים במסגרת הליכי הוצל"פ לרבות עיקולים ופקודות מאסר שננקטו נגדו. התובע מצייין כי קשה לתאר את עגמת הנפש, הצער והסבל שנגרמו לו (סעיף 92 לתצהירו). ואכן אין ספק כי נגרמה לתובע עגמת נפש רבה, ודי אם אציין את עצם העובדה שהוא "מתרוצץ" זה עשר שנים בבתי משפט, ורק עתה הגיע (כך יש לקוות) אל המנוחה ואל הנחלה. התובע לא נשאל בחקירתו ולו שאלה אחת בענינים אלה (הכלולים בתצהירו), וגם בסיכומי הנתבע אין כל התייחסות לכך. אני פוסק לתובע פיצוי בגין עגמת נפש בסך של 15,000 ₪.

43. לפני סיום אציין כי, אני מקבל את טענת הנתבע לפיה הנתבעת 1 איננה אישיות משפטית, וכי על כן דין התביעה נגדה להידחות.

סיכום

44. (א) אני דוחה התביעה נגד הנתבעת 1, ללא צו להוצאות.
(ב) אני מקבל התביעה נגד הנתבע 2, ומחייבו לשלם לתובע את הסכומים

כלהלן:

הסכום שהיה התובע זוכה בתביעתו הראשונה, אילו הוגשה ונתקבלה חוות הדעת כדין –		58,722 ₪	בצירוף מע"מ, נכון ליום 9.8.95
סכומי הוצאות ושכ"ט עו"ד שהתובע שילם לאליעז –		30,000 ₪	נכון ליום 21.12.00 (ראה ת/14)
		5,000 ₪	נכון ליום 30.1.01 (ראה ת/15)
		5,000 ₪	נכון ליום 28.2.01

	נכון ליום 31.3.01	6,000 ₪	
	נכון ליום 30.4.01	7,000 ₪	
22.1.99	בצירוף מע"מ, נכון ליום	15,000 ₪	שכ"ט עו"ד שאליעז שילם לנתבע, ולא הועבר לתובע – (ראה ת/13)
1.2.00	בצירוף מע"מ, נכון ליום	5,000 ₪	שכ"ט עו"ד ששולם לעו"ד אחר עבור הגשת בר"ע בבית המשפט העליון – (ראה ת/11)
8.11.95	נכון ליום	4,343 ₪	שכ"ט המומחה אביב גלעד – (ראה מתאריך זה, כחלק מ - ת/2) הבורר
	נכון להיום	15,000 ₪	עגמת נפש – מכתב

כל הסכומים הנ"ל ישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק, מן התאריך הנקוב בצד כל סכום וסכום ועד התשלום בפועל.
 (ג) כמו כן ישלם הנתבע לתובע את הוצאות המשפט, לרבות האגרות, ושכר העדים מטעמו (ראה פרו', עמ' 8) וכן שכ"ט עו"ד בסך 25,000 ₪ ומע"מ, וזאת בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק, על ההוצאות – מיום הוצאתן, ועל שכ"ט עו"ד – מהיום, ועד התשלום בפועל.

**המזכירות תשלח פסק דין זה לבאי כח הצדדים.
 ניתן היום ב' באלול, תשס"ה (6 בספטמבר 2005) בהעדר הצדדים.**

צבי דותן, שופט

קלדנית: איילה שמעה

ניסח מסמך זה כמוף לשינויי ניסוח ועריכה

נבו הוצאה לאור